

Käännösnäyte

Lucía Carballal: Barbarat (Las Bárbaras)

Espanjasta suomentanut Emmi Ketonen

Näytelmän esitysoikeuksia valvoo Näytelmäkulma – Nordic Drama Corner Oy.

Encarna poistuu. Laskeutuu hiljaisuus. Tunnelma muuttuu.

Carmen: Muistatko kun olimme nuoria ja arvostelimme omia äitejämme? Kaikesta mistä syytimme heitä, syytimme heidän sukupolveaan.

Susi: Et voi verrata meitä äiteihimme. Hyvänen aika, mehän itse katkaisimme välit heihin. Tiedät sen aivan yhtä hyvin kuin minäkin.

Carmen: Nyt on meidän vuoromme joutua omien jälkeläistemme silmätikuksi, sehän on vain loogista, eikö olekin?

Susi: Sen kun tölläävät, kunhan jättävät minut muuten rauhaan. Me teimme oman päämme mukaan, jätimme äidit taaksemme ja se siitä. Emme me heitä tuominneet. (*Tauko. Sävy vaihtuu rennommaksi.*) Ja nyt sinä ja minä olemme toistemme kurkussa ihan vain sen takia... ja vielä meidän iässämmme. Ja käytät tilaisuuden hyväksi syyttääksesi Jorgea. Tiesin hyvin, ettet sietänyt häntä, mutta kuvittelin, että ajan myötä oppisit peittämään tunteesi paremmin.

Carmen: Aikoinaan minä pidinkin hänestä.

Susi: Ai niin kuin milloin?

Carmen: Silloin kun te kaksi aloitte seurustella. Muistan hänet juhlista, joita järjestit kodissasi. Joka kerta jossain vaiheessa iltaa musiikki katkesi ja sinä ryhdyit soittamaan pianoa. Kunnes yhtenä päivänä sanoit: "Ei tule mitään, olen liian tuiterissa, tällä kertaa on sulhaseni vuoro!" Ja luovutit jakkaran hänelle. Kaikki hiljenivät kuuntelemaan Jorgen soittoa. Mutta minä, minä katsoin sinua, joka katselit miestäsi. Olit niin retkussa... Jonkin ajan jälkeen möit pianosi, enkä ole sen koommin sietänyt nähdä miestä silmissäni.

Susi: Aivan, niin juuri, oikein kiva tarina. Varsinkin se kohta, jossa luovutan jakkarani miehelle, vai mitä? Astun taka-alalle ja siirrän huomion häneen. Ja myyn pianoni... Sitten kun tästä uudesta feminismistä tehdään uskonto – jollei se jo ole sitä – tarinani sopisi vertauskuvalle esimerkiksi. Sitä voitaisiin opettaa kouluissa. "Tytöt, kuunnelkaa, tässä on esimerkki siitä, miten ei tule tehdä, näin ei pidä antaa tapahtua, ei missään tilanteessa." Mutta mietitäänpä, mitä sen jälkeen kävi. Aviomieheni tekee läpimurron pianistina, kiertää konsertoimassa ympäri maailmaa, kun samaan aikaan minä, voi minua poloista, hylkään soittimeni ikuisiksi ajoiksi, pyöräytän pari lasta ja olen sen jälkeen taloudellisesti riippuvainen rakkaasta "nerostani". Mutta on yksi asia, jota sinäkään et tiedä. Miten voisitkaan tietää, kun et ole asunut sellaisessa talossa, jossa minä vartuin. Sinä kuvittelet itsesi porvariksi, mutta se ei pidä paikkaansa, et tiedä mitään todellisesta varakkuudesta. Yläluokasta, joka nauttii Chopinista, Beethovenista, Ravelista. Soittamiseni oli vain taito, jolla saatoin kerskailla, ja tekin otitte siitä kaiken irti. Olinhan minä lahjakas, en kiistä sitä, mutta pidinkö soittamisesta? En tiedä. Tiedän vain, että yhtenä päivänä kyllästyin. Kyllästyin ponnistelemaan, olemaan kuuliainen, osoittamaan jatkuvasti jonkinlaista... niin mitä? Mikä pianonsoitossa muka oli niin ihmeellistä? Se, että onnistuin erottumaan joukosta? Se, että olin uudenaikainen nainen, niin kuin sinäkin? Minä "voimaannuin" – käyttäkseni sanaa, johon sinä olet niin mieltynyt. Siksi minä sen pianon myin. Ei se johtunut painostuksesta, enkä minä joutunut luopumaan mistään. Minusta oli vain vapauttavaa hankkiutua pianosta eroon.

Carmen: Mutta mitä sinä hyödyit siitä, että vapauduit? Sait jäädä kotiin?

Susi: Siinäkö on kaikki, mitä minussa näet? (*Tauko.*) Barbaran seura ei tehnyt sinulle hyvää.

Carmen: Mitä hän minulle sitten teki, Susi? Sen lisäksi että taisteli toimistoni puolesta kuin se olisi hänen omansa. Siinä vaiheessa kun palkkasin hänet, meitä oli kuusi henkeä, valmistelimme lentokenttää Kuwaitiin. Mutta parin vuoden kuluttua jäljellä olimme vain Barbara ja minä, suunnittelimme golf-kenttiä ja niitä perkuleen padel-halleja. Hän olisi koska tahansa voinut marssia toiseen toimistoon. Hän oli lahjakas. Mutta Barbara päätti jäädä. Minun kanssani. Hän oli ainoa, joka auttoi minua.

Susi: Enkä epäile. Mutta eipä myöskään unohdeta, että se oli Barbara, joka vei sinut sinne... sinne feminismikurssille...

Carmen: Sinä se vasta piru olet, Susi.

Susi: ...missä yhteisötilassa se nyt olikaan.

Carmen: Kyseessä oli keskustelutarja "Naiset ja arkkitehtuuri". Mitä pahaa siinä oli?

Susi: Ja mitä siellä kerrottiinkaan?

Carmen: (*Asia on hänelle päivänselvä.*) Että ala on ollut meille naisille hirveän ankara! Silloin kun minä valmistuin, naisilla ei ollut tapana avata toimistoja yksinään. Olin yksi harvoista, jotka niin tekivät.

Susi: Sen sinä siis jo tiesit. Ja olit saavutuksestasi ylpeä, ei sinulla ollut mitään syytä valittaa.

Carmen: Mutta nyt valitan! Nyt olen vihainen! Koska nyt osaan sanallistaa... (*Susi pudistelee päätään.*) Tiedätkö, millaista se oli minulle? Mitä olen joutunut tekemään, jotta...

Susi: Tiedän toki, sehän on selvää.

Carmen: Tiedätkö, millaista se on, kun muut eivät ota sinua töissä vakavasti? Kun asiakkaat eivät ota sinua tosissaan, koska... (*Susin eleet saavat Carmenin keskeyttämään.*) Et sinä tiedä, millaista on astua työmaalle, jossa sataviisikymmentä muuraria tuijottaa tissejäsi ja kyselee, milloinka se oikea arkkitehti saadaan paikalle!

Susi: Kerrohan, miten onnistut siinä – että he edelleen tuijottavat tissejäsi.

Tauko.

Carmen: Miksi tämä aihe ärsyttää sinua niin paljon? Ihan tosissaan. Miksi olet siitä noin suivaantunut? Tiedän tasan tarkkaan, ettet ole samaa mieltä kaikesta, mikä liittyy feminismiin...

Susi: Se on vain tämä uusi feminismi, joka minua huolettaa.

Carmen: Ei se sinua huoleta, se ajaa sinut hulluksi.

Susi: Koska olet sen yläpuolella. En ymmärrä, miten tuo kaikki koohotus liittyi sinuun. (*Lyhyt tauko.*) Keskustelutilaisuudet olivat vasta alkua. Vähän niiden jälkeen oli se yksi työpaja.

Carmen: Mikä ihmeen työpaja, Susi?

Susi: Seksuaalisuuspuja. Mikä sen nimi nyt olikaan?

Carmen: Pitkö sekin ottaa puheeksi.

Susi: Haluan kuulla sen kurssin nimen.

Carmen: "Voimaantumisen lähtee lantiosta", se oli sen nimi.

Susi: Ai ettien että. Siellä ne tytöt opastivat, mihin römpsää käytetään. Niin kuin et sitä itse tietäisi.

Carmen: Se oli ihan viihdyttävää, siinä se. Mikä on ongelma?

Susi: Sinun olisi pitänyt vetää se työpaja. Montako niitä hoitoja on ollut? Kolmisensataa?

Carmen: Kuulehan nyt...

Susi: Jos sinä pitäisit työpajan, sitten minäkin osallistuisin, paina se mieleesi, mutta että sellaiset pikkutyöt banderolleineen tulisivat minulle lässyttämään...

Carmen: No niin, riittää jo. Menisin mielelläni uudestaan sille kurssille, osallistuisin mielelläni niihin keskusteluihin. Samoin mielenosoituksiin ja afrikkalaisen elokuvan näytöksiin. Barbara vei minua milloin minnekin, mutta minä nautin siitä, usko tai älä. Nautin suunnattomasti joka tilaisuudesta. Hänestä oli minulle seuraa.

Susi: Yritätkö sanoa, että olit yksinäinen... ennen tätä kaikkea? (*Tauko.*) Kuinka pitkään me olemme olleet ystäviä? Neljäkymmentä vuotta? Ja koko sinä aikana en ole kertaakaan onnistunut saamaan sinua karkaamaan toimistostasi, niin että viettäisit edes yhden aamupäivän kanssani. En ainuttakaan kertaa. Mutta sitten tulee veljentyttäreni, nuori tytön heitukka. Ja hän saa sinut – kahdesti viikossa – tuijottamaan omaa pimperoasi peilistä.

Carmen: Olitko kenties mustasukkainen Barbarasta?

Susi: En. Mutta minusta tuntui kuin olisin menettänyt ystäväni. Itse asiassa menetinkin. Itse asiassa se tapahtui jo ennen tekemääni toimeksiantoa, joten antaa olla, unohdetaan koko juttu. Olen pahoillani, jos se sinusta tuntuu turhanpäiväiseltä, nämä ovat vain tällaisia kotirouvan ongelmia.

Encarna palaa takaisin.

Encarna: No niin, sainpas heidät nukahtamaan. Lapset ovat kuin sulaa vahaa kun vain kuulevat ääneni. Isoäitinä olen taas uudelleen äiti. Oikeastaan järjestely on varsin kätevä. Yhtäällä lapset

tarvitsevat huolenpitoa. Toisaalla me isoäidit haluamme sitä antaa. Ja väliin jäävät stressaantuneet vanhemmat huoltamaan hermojaan. (*Tauko.*) Mitäs sitten tehdään? Joko olette miettineet, mitä teemme rahoilla?

Susi: En halua kuulla niistä. Tehkää niin kuin parhaaksi näette.

Carmen: Minulla olisi ehkä yksi ehdotus, mutta en ole vielä varma siitä.

Encarna: Anna tulla.

Carmen: No jos lähtisin edistämään hanketta, rahalle tulisi tarvetta.

Encarna: Sijoittaisit ne toimistoosi?

Carmen: En sentään.

Encarna: No kerro, mihin sitten.

Carmen: (*Epäröi, ei rohkene kertoa.*) En usko, että te ymmärtäisitte.

Encarna: Noh, minulle on joka tapauksessa selvää, mitä rahoille tulisi tehdä. Kun emme niitä kerran itse tarvitse, ehdotan, että autamme toista naista mäessä.

Carmen: Ketä sitten?

Encarna: Barbaran äitiä.

Susi: Ei, ole kiltti. Ei ex-anopilleni. Unohtakaa hänet.

Encarna: Ensinnäkin koska hän on käynyt läpi pahimman kohtalon, joka ihmisen elämänpolulle voi osua, eli oman lapsensa kuoleman.

Susi: Vähät minä siitä. Ei onnistu.

Encarna: Ja toisekseen koska Barbara ei ikinä piitannut äidistään. Rahat kuuluvat hänelle, joka ainoa sentti.

Carmen: Se olisi vastoin Barbaran tahtoa.

Susi: Siitä olen kanssasi samaa mieltä.

Carmen: Jostakin tämä härdelli on saanut alkunsa, vai mitä? Barbara näki vaivaa sen eteen, että ainakaan hänen äitinsä ei perisi varoja.

Encarna: Ja mitä se merkitsee? Oliko hänen äitinsä muka niin kamala? Hän soitti Barbaralle joka päivä, kyseli tyttärensä vointia ja anoi, että saisi vieraila hänen luonaan sairaalassa. Barbara suostui vain pari kertaa. Kykenettekö edes hetkeksi asettumaan äidin asemaan?

Susi: Itse asiassa minä kyllä ymmärrän häntä...

Encarna: Kiitos.

Susi: ...ja jos hän olisi toisenlainen ihminen, saattaisin harkita asiaa.

Encarna: Niinkö hirveä hän on?

Susi: Sellaisen naisen rinnalla omakin äiti alkaa tuntua kiitettävältä.

Encarna: En ymmärrä, miksi puhut hänestä noin.

Susi: Koska nainen on kuin pappi, tai paremminkin pyntätty pappi helmet kaulassaan. Hän ei ole koskaan muuta tehnyt kuin arvostellut minua. Eikä hän sitä paitsi tarvitse rahoja, voin todistaa sen milloin vain.

Encarna: Tiedät, ettei tässä ole kyse siitä.

Susi: Barbara ei tahtonut antaa rahoja hänelle, se riittääköön syyksi.

Tauko.

Encarna: Tiedättekö mitä heidän välillään tapahtui?

Carmen: Ei ole kyse mistään yksittäisestä selkkauksesta. Heidän välinsä säröilivät alusta alkaen. He kävivät jatkuvaa kamppailua. Joka kerta kun jäin Barbaran seuraan ja yritin lähestyä häntä, hänen äitinsä teki tai sanoi jotakin, minkä jälkeen tyttö makasi pari päivää sängyn pohjalla. Kunnes eräänä päivänä Barbara totesi, että nyt saa riittää.

Encarna: Kuulostaa ikävältä. Jos hän vain olisi elänyt pidempään, uskon, että he olisivat lopulta alkaneet ymmärtää toisiaan.

Carmen: Tai sitten eivät.

Tauko.

Encarna: Kuulkaa, kun minä itse asiassa tutustuin naiseen hautajaisissa, ja hän vaikutti suorastaan ihastuttavalta. Hän lahjoitti minulle tämän riipuksen, joka kuului Barbaralle pienenä.

Carmen: Tuon ristinkö? Ihmettelinkin, miksi käytät sitä.

Susi: Etkö näe, miten hän julistaa ilosanomaa koko maailmalle?

Encarna: Onko teidän aina pakko vääristellä sanojani? Lapset kohtelevat vanhempiaan epäreilusti. Vaikka tekisimme kaikkemme, he erkaantuvat meistä. He tarvitsevat sitä kasvaakseen.

Carmen: Mistä sinä tuollaisen teorian repäisit?

Encarna: Et sinä ymmärrä, et ole edes äiti.

Susi: Mutta minä olen, enkä silti ajattele niin kuin sinä.

Encarna: Sinun tapauksesi onkin eri, Susi.

Susi: Kuinka niin?

Encarna: Sinulle äitiys on jotain ihan muuta. Sinulle äitiys on sitä, että lapsesi soittavat New Yorkista kerran kuussa.

Susi: Meillä on ryhmäpuhelu Skypessä.

Encarna: Ja että lastenlapsesi kutsuvat sinua Susiksi, eivätkä isoäidiksi.

Susi: Mitä helvettiä yrität sanoa?

Encarna: (*Peräännytty, pehmentää ääntään. Susille.*) Sinulla on toisenlainen tyyli, Susi, olemme puhuneet siitä monet kerrat.

Susi: Toisenlainen tyyli.

Encarna: Niin... vähän huolettomampi, vähän modernimpi, ehkä parempikin, mistä minä tiedän. Joka tapauksessa et voi ymmärtää, mitä Barbaran äiti on käynyt läpi. Et tiedä, millaista on antaa kaikkensa omalle lapselleen – kaikkensa – kunnes sitten yhtenä päivänä kaikki on ohi. Se on pahinta, mitä äidille voi tapahtua, usko huviksesi.

Carmen: Mistä tuollainen puhe kumpuaa, häh? Sinähän tulet vallan hyvin toimeen lastesi kanssa.

Tauko.

Encarna: Andrés on lakannut puhumasta minulle.

Carmen: Etkös juuri käynyt nukuttamassa hänen lapsensa?

Encarna: Ei se siitä ole kiinni. Hän panee lapset minulle puhelimeen, jättää heidät ovelleeni... mutta minusta hän ei halua kuulla sanaakaan.

Carmen: Mikä sitten on?

Tauko.

Encarna: Pari kuukautta sitten hän kertoi eroavansa vaimostaan.

Susi: No mutta, hyvä nainen, eihän se ole maailmanloppu.

Encarna: Ja että hän oli päättänyt jättää vaimonsa... koska hänellä on nyt miesystävä. Minun pojallani on miesystävä. Ja hän haluaa muuttaa miehen kanssa yhteen.

Tauko.

Carman: Voi, Encarna... sitähan tapahtuu nykyään alvariinsa.

Encarna: Kyllä minä sen tiedän. Missä tynnyrissä luulet minun eläneen?

Carmen: (*Hapuilee oikeita sanoja.*) Etkö ole ikinä...? En oikein tiedä...

Encarna: Ai mitä?

Carmen: Etkö osannut odottaa...?

Encarna: Kuka sellaista osaisi odottaa? Poika on ollut Nurian kanssa koko ikänsä. Heillä on neljä lasta ja kaikki on kastettu, ja syystäkin.

Carmen: Poika osoitti rohkeutta, kun uskoutui sinulle.

Encarna: Tiedän jo, mitä yritätte sanoa. Siksi totesin hänelle: "minä tuen sinua" ja "minä rakastan sinua" ja "tärkeintä on, että olet onnellinen". Sanoin kaiken juuri niin kuin kuuluukin, joka lauseen, mutta... lopulta sanat vain purskahtivat suustani. En mahtanut sille mitään. (*Tauko.*) Sitä vain, kun en ole kovin ylpeä siitä, mitä menin sanomaan.

Carmen: Jestas sentään, ei se nyt mitään niin kamalaa voinut olla.

Encarna: Minä sanoin hänelle: "Andrés, kaikki on hyvin... Ymmärrän kyllä, nyt sinulla on miesystävä, astut ulos kaapista, se on hienoa. Pyydän sinulta vain yhtä asiaa. Että se olet sinä joka tuupit häntä, eikä hän sinua."

Susi: Siis mitä?

Encarna: Andrés on hitto vie minun poikani, enkä minä halua, että kukaan tuuppii häntä! Jos on pakko, niin tuuppikoon hän sitten sitä miestä. Se vain tuli jostakin, en tiedä miksi...

Carmen: Ymmärrätkö, ettei tuossa ole mitään järkeä?

Encarna: Ehkä se meni vähän niin kuin... kuin joku olisi sanonut sen minun puolestani, niin kuin... kuin oma äitini olisi ollut pääni sisällä, eikä teille ole koskaan käynyt niin?

Carmen: Poika pääsi yllättämään sinut.

Encarna: Täydellisesti.

Susi: Siinä oli uutista kerrakseen.

Encarna: Tällaisista asioista pitäisi varoittaa. Kyllä minä pystyn sen nielemään... että poikani pitää miehistä, että hän kieriskelee lakanoissa jonkun viiksivallun kanssa, jota en edes tunne, senkin minä pystyn nielemään. Mutta tarvitsen hetken sulatteluaikaa, ymmärrättekö? Hetkisen aikaa miettiä, miten reagoida. Tekeekö se minusta huonon äidin?

Susi: Ei tietenkään, herranjestas.

Encarna: Siitä lähtien hän ei ole kuitenkaan sanonut minulle sanaakaan. Ja minun on vaikea saada henkeä.

Carmen: Oletko pyytänyt häneltä anteeksi?

Encarna: Ainakin tuhat kertaa. Tekstiviestillä, WhatsAppissa... Vaikka kuinka yritän soittaa, hän ei vastaa. Avasin jopa Instagram-tilin ihan vain sitä varten, että näkisin mitä poikani puuhaa siellä, mutta hän esti minut.

Susi: Mikset ole sanonut meille mitään?

Encarna: Miksi olisin? Jotta saisitte pilkata minua... taas kerran? Olen menettänyt poikani yhden erehdyksellisen lauseen takia. Ja olen siitä niin syvästi ahdistunut, että minulta irtoaa hiukset päästä. (*Tauko.*) Välillä minä niin vihaan teitä, tytöt. Niin paljon, että voisin ihan oikeasti nirhata teidät. Mutta sittenkin tiedän, että olette ystäviäni, koska kukaan teistä ei ole sanallakaan huomauttanut peruukistani.

Encarna riisuu peruukin, niin että päähän jää pelkkä hiusverkko tai hyvin harva tukka. Huomaamme, että hänen olemuksensa muuttuu pieneksi ja hauraaksi.

Ette arvaakaan miten se kutittaa.

Tauko.

Ja loppujen lopuksi olen sittenkin kateellinen sinulle, Susi. Olet tehnyt järkevästi. Kaikki ne sinun lapsenlukkasi, brittiläiset sisäoppilaitokset. Kaikki tuo armoton etäisyys, siinä sinä olet ollut fiksu, koska olet suojellut sillä itseäsi. Niinpä jos jonain päivänä lapsesi hylkää sinut, se ei tule murtamaan sydäntäsi. Mutta emme me äidit kaikki kykene sellaiseen. Minä en tajunnut tehdä samoin, eikä myöskään Barbaran äiti. Siksi rahat on annettava hänelle. Sillä tavoin voimme todeta: "Sinä olet kuitenkin Barbaran äiti... huolimatta virheistäsi ja kaikesta muusta." Tajuattekö, mistä puhun... te helkkarin nykyajan naiset?

Tauko. Encarna kellahtaa nojatuolissaan. Carmen ja Susi auttavat peruukin takaisin paikoilleen.

Susi: Kyllä se vielä palaa takaisin.

Encarna: Tukka vai poika?

Susi: Molemmat.

Carmen: Turkissa tehdään hiustensiirtoja... ja vieläpä taitavasti. Ainakin hinnan perusteella.

Encarna: Ai niinkö? (*Sammu vähitellen.*) No mutta kerrotte minulle kaiken sitten jälkikäteen. Unilääke alkaa potkia.

Susi: Onko kaikki hyvin?

Encarna: Kylläpä siinä kesti tällä kertaa.

Encarna lysähtää valmiina antautumaan unilääkkeen vaikutukselle.